

ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY IN POZNAŃ

Faculty of English

De Voortrekkervrou in de stad of de Zuid- Afrikaanse Nieuwe Vrouw

Małgorzata Drwal

Adam Mickiewicz Universiteit, Poznań

Faculteit Engels

Vakgroep Nederlandse en Zuid-Afrikaanse Studies

mdrwal@wa.amu.edu.pl

wa.amu.edu.pl

Voortrekkervrou in de stad

„Kom ons volg die voetstappe van die Voortrekkervrou (...) Medewerkers kom ons organiseer 'n optog van vrouens en kinders deur die strate van ons stad en ons eis 'n beter lewe vir elke man, vrou en kind!”

(Hester en Johanna Cornelius, *Slavin van Suid-Afrika*)

The New Woman

- De naam „New Woman” → Sarah Grand (1894)
- Historische personages → biografie en
- Discoursieve (tekstuele) constructie
- In Zuid-Afrika:
 - Olive Schreiner
 - M.E. Rothmann
 - Arbeidsters en activisten uit de Garment Workers Union/Klerewerkersunie

Vakbondenliteratuur

EL-UNIE 1941

"KLEREWERKER"

Official Organ of the Klerewerke Unie

Hoof Inhoud

SKERKEVIND VAN KOMMUNISME

REDAKSIE KANTORE: PROGRESS GEBOUE, COMMISSIONERSTRAAT 156, JOHANNESBURG, SUID-AFRIKA. FOON 22-0355, PK. BUS 6779

by (June, 1941) "GARMENT WORKER" 3

STRIKE THREATENED IN CLOTHING INDUSTRY

NEGOTIATIONS between the Garment Workers' Union and the Transvaal Clothing Manufacturers' Association for a new agreement for the industry were a washout. The agreement terminated on the 31st day, 1941 and although it was to be operative until 1st June, 1941, there is no agreement in force at present owing to the refusal of the Minister to sanction a new Agreement.

WORKERS' DEMANDS

The Garment Workers' Union submitted the following proposals for a new Agreement to come into operation on from the 1st of July, 1941:

WAGES:

- The basic starting wage in the Industry for male and female workers shall be 25s per week.
- All employees, male or female, whose wages at present are 22 1/2s per week or less (including bonuses) shall receive a wage bonus of 15% in addition to the 7 1/2% granted in May last year.
- Female employees with three years' employment in the Industry shall receive a basic weekly wage of 22 1/2s, plus a wage bonus of 15%, making a total of 25 3/4s per week.
- Female employees with 2 1/2 years' employment in the Industry shall receive 27 per week as a basic wage, plus 15% war bonus.

HOURS OF WORK:

The weekly hours of work for all employees shall be 46.

PAID PUBLIC HOLIDAYS:

All employees shall be granted leave on full pay on the following Public Holidays: Good Friday, Easter Monday, May Day, King's Day, Christmas Day and New Year's Day.

The rate of wages in the Transvaal, Cape and Natal are as follows:

Months	Transvaal	Cape	Natal
First 3 months of employment	22	18	20
Second	25	18	20
Third	27	21	22
Fourth	27	21	22
Fifth	27	21	22
Sixth	27	21	22
Seventh	27	21	22
Eighth	27	21	22
Ninth	27	21	22
Tenth	27	21	22
Eleventh	27	21	22
Twelfth	27	21	22
Thirteenth	27	21	22
Fourteenth	27	21	22
Fifteenth	27	21	22
Sixteenth	27	21	22
Seventeenth	27	21	22
Eighteenth	27	21	22
Nineteenth	27	21	22
Twentieth	27	21	22
Twenty-first	27	21	22
Twenty-second	27	21	22
Twenty-third	27	21	22
Twenty-fourth	27	21	22
Twenty-fifth	27	21	22
Twenty-sixth	27	21	22
Twenty-seventh	27	21	22
Twenty-eighth	27	21	22
Twenty-ninth	27	21	22
Thirtieth	27	21	22
Thirty-first	27	21	22
Thirty-second	27	21	22
Thirty-third	27	21	22
Thirty-fourth	27	21	22
Thirty-fifth	27	21	22
Thirty-sixth	27	21	22
Thirty-seventh	27	21	22
Thirty-eighth	27	21	22
Thirty-ninth	27	21	22
Fortieth	27	21	22
Forty-first	27	21	22
Forty-second	27	21	22
Forty-third	27	21	22
Forty-fourth	27	21	22
Forty-fifth	27	21	22
Forty-sixth	27	21	22
Forty-seventh	27	21	22
Forty-eighth	27	21	22
Forty-ninth	27	21	22
Fiftieth	27	21	22

WAGES (BASIC):

Months	Transvaal	Cape	Natal
First 3 months of employment	20	18	18
Second	22	18	20
Third	24	21	22
Fourth	24	21	22
Fifth	24	21	22
Sixth	24	21	22
Seventh	24	21	22
Eighth	24	21	22
Ninth	24	21	22
Tenth	24	21	22
Eleventh	24	21	22
Twelfth	24	21	22
Thirteenth	24	21	22
Fourteenth	24	21	22
Fifteenth	24	21	22
Sixteenth	24	21	22
Seventeenth	24	21	22
Eighteenth	24	21	22
Nineteenth	24	21	22
Twentieth	24	21	22
Twenty-first	24	21	22
Twenty-second	24	21	22
Twenty-third	24	21	22
Twenty-fourth	24	21	22
Twenty-fifth	24	21	22
Twenty-sixth	24	21	22
Twenty-seventh	24	21	22
Twenty-eighth	24	21	22
Twenty-ninth	24	21	22
Thirtieth	24	21	22
Thirty-first	24	21	22
Thirty-second	24	21	22
Thirty-third	24	21	22
Thirty-fourth	24	21	22
Thirty-fifth	24	21	22
Thirty-sixth	24	21	22
Thirty-seventh	24	21	22
Thirty-eighth	24	21	22
Thirty-ninth	24	21	22
Fortieth	24	21	22
Forty-first	24	21	22
Forty-second	24	21	22
Forty-third	24	21	22
Forty-fourth	24	21	22
Forty-fifth	24	21	22
Forty-sixth	24	21	22
Forty-seventh	24	21	22
Forty-eighth	24	21	22
Forty-ninth	24	21	22
Fiftieth	24	21	22

WAGES (BASIC):

Months	Transvaal	Cape	Natal
First 3 months of employment	20	18	18
Second	22	18	20
Third	24	21	22
Fourth	24	21	22
Fifth	24	21	22
Sixth	24	21	22
Seventh	24	21	22
Eighth	24	21	22
Ninth	24	21	22
Tenth	24	21	22
Eleventh	24	21	22
Twelfth	24	21	22
Thirteenth	24	21	22
Fourteenth	24	21	22
Fifteenth	24	21	22
Sixteenth	24	21	22
Seventeenth	24	21	22
Eighteenth	24	21	22
Nineteenth	24	21	22
Twentieth	24	21	22
Twenty-first	24	21	22
Twenty-second	24	21	22
Twenty-third	24	21	22
Twenty-fourth	24	21	22
Twenty-fifth	24	21	22
Twenty-sixth	24	21	22
Twenty-seventh	24	21	22
Twenty-eighth	24	21	22
Twenty-ninth	24	21	22
Thirtieth	24	21	22
Thirty-first	24	21	22
Thirty-second	24	21	22
Thirty-third	24	21	22
Thirty-fourth	24	21	22
Thirty-fifth	24	21	22
Thirty-sixth	24	21	22
Thirty-seventh	24	21	22
Thirty-eighth	24	21	22
Thirty-ninth	24	21	22
Fortieth	24	21	22
Forty-first	24	21	22
Forty-second	24	21	22
Forty-third	24	21	22
Forty-fourth	24	21	22
Forty-fifth	24	21	22
Forty-sixth	24	21	22
Forty-seventh	24	21	22
Forty-eighth	24	21	22
Forty-ninth	24	21	22
Fiftieth	24	21	22

WAGES (BASIC):

Months	Transvaal	Cape	Natal
First 3 months of employment	20	18	18
Second	22	18	20
Third	24	21	22
Fourth	24	21	22
Fifth	24	21	22
Sixth	24	21	22
Seventh	24	21	22
Eighth	24	21	22
Ninth	24	21	22
Tenth	24	21	22
Eleventh	24	21	22
Twelfth	24	21	22
Thirteenth	24	21	22
Fourteenth	24	21	22
Fifteenth	24	21	22
Sixteenth	24	21	22
Seventeenth	24	21	22
Eighteenth	24	21	22
Nineteenth	24	21	22
Twentieth	24	21	22
Twenty-first	24	21	22
Twenty-second	24	21	22
Twenty-third	24	21	22
Twenty-fourth	24	21	22
Twenty-fifth	24	21	22
Twenty-sixth	24	21	22
Twenty-seventh	24	21	22
Twenty-eighth	24	21	22
Twenty-ninth	24	21	22
Thirtieth	24	21	22
Thirty-first	24	21	22
Thirty-second	24	21	22
Thirty-third	24	21	22
Thirty-fourth	24	21	22
Thirty-fifth	24	21	22
Thirty-sixth	24	21	22
Thirty-seventh	24	21	22
Thirty-eighth	24	21	22
Thirty-ninth	24	21	22
Fortieth	24	21	22
Forty-first	24	21	22
Forty-second	24	21	22
Forty-third	24	21	22
Forty-fourth	24	21	22
Forty-fifth	24	21	22
Forty-sixth	24	21	22
Forty-seventh	24	21	22
Forty-eighth	24	21	22
Forty-ninth	24	21	22
Fiftieth	24	21	22

WAGES (BASIC):

Months	Transvaal	Cape	Natal
First 3 months of employment	20	18	18
Second	22	18	20
Third	24	21	22
Fourth	24	21	22
Fifth	24	21	22
Sixth	24	21	22
Seventh	24	21	22
Eighth	24	21	22
Ninth	24	21	22
Tenth	24	21	22
Eleventh	24	21	22
Twelfth	24	21	22
Thirteenth	24	21	22
Fourteenth	24	21	22
Fifteenth	24	21	22
Sixteenth	24	21	22
Seventeenth	24	21	22
Eighteenth	24	21	22
Nineteenth	24	21	22
Twentieth	24	21	22
Twenty-first	24	21	22
Twenty-second	24	21	22
Twenty-third	24	21	22
Twenty-fourth	24	21	22
Twenty-fifth	24	21	22
Twenty-sixth	24	21	22
Twenty-seventh	24	21	22
Twenty-eighth	24	21	22
Twenty-ninth	24	21	22
Thirtieth	24	21	22
Thirty-first	24	21	22
Thirty-second	24	21	22
Thirty-third	24	21	22
Thirty-fourth	24	21	22
Thirty-fifth	24	21	22
Thirty-sixth	24	21	22
Thirty-seventh	24	21	22
Thirty-eighth	24	21	22
Thirty-ninth	24	21	22
Fortieth	24	21	22
Forty-first	24	21	22
Forty-second	24	21	22
Forty-third	24	21	22
Forty-fourth	24	21	22
Forty-fifth	24	21	22
Forty-sixth	24	21	22
Forty-seventh	24	21	22
Forty-eighth	24	21	22
Forty-ninth	24	21	22
Fiftieth	24	21	22

WAGES (BASIC):

Months	Transvaal	Cape	Natal
First 3 months of employment	20	18	18
Second	22	18	20
Third	24	21	22
Fourth	24	21	22
Fifth	24	21	22
Sixth	24	21	22
Seventh	24	21	22
Eighth	24	21	22
Ninth	24	21	22
Tenth	24	21	22
Eleventh	24	21	22
Twelfth	24	21	22
Thirteenth	24	21	22
Fourteenth	24	21	22
Fifteenth	24	21	22
Sixteenth	24	21	22
Seventeenth	24	21	22
Eighteenth	24	21	22
Nineteenth	24	21	22
Twentieth	24	21	22
Twenty-first	24	21	22
Twenty-second	24	21	22
Twenty-third	24	21	22
Twenty-fourth	24	21	22
Twenty-fifth	24	21	22
Twenty-sixth	24	21	22
Twenty-seventh	24	21	22
Twenty-eighth	24	21	22
Twenty-ninth	24	21	22
Thirtieth	24	21	22
Thirty-first	24	21	22</

Die Internasionale

Staan op! O slawe van die wereld!
Ontwaak! wat dors en honger ly.
Kom help 'n nuwe aarde opbou
Want die oue gaan verby...
Weg met die slegte ou tradisies
Arme mense ontwaak, ontwaak.
die grondslag van 'n nuwe toekoms
Die werkers self sal maak
Kom dan broers, staan tesame,
Dis die laaste geveg
Die Internasionale
Gee elke man sy reg.
(*Klerewerker* 1941, mei/jun, p.7)

„Wat maak Oom Kalie daar”

Wat maak die brandsiek daar? 2x
Die brandsiek ruik na vrotte vis
Die mense dink dis die Railway bus
O, wat maak die brandsiek daar?
Wat maak die stakers daar?
Wat maak die stakers daar?
Die stakers vat 'n grote stok
En slaat die brandsiek oor die kop
O, wat maak die stakers daar.
(KW mei/jun 1941: 7)

“Bobbejaan klim die berg”

Walter Madely klim die berg,
Ons vriend is hy mos kastig, Walter Madeley,
Is nou baas oor die hele werkersklas.
Ja - Walter Madeley maak 'n Wet,
Om ons monde smeer hy vet.
Vaarwel vir demokrasie nou!

KOOR:

O! Moenie buk nie, en moenie buig nie
Vir slawerny of fasiswet
Ons moet verenig, en almal saamspan
Sulke lae lone is geen pret.
(KW maart/april 1941: 11)

12 „KLERWERKER” Maart/April 1941.

MOENIE BUK NIE, MOENIE BUIG NIE!

(Op die wyse van „Bobbejaan Klim die Berg”)
Special geëig vir die vergadering op 18 Maart 1941.

Walter Madeley klim die berg,
Ons vriend is hy mos kastig, Walter Madeley,
Is nou baas oor die hele werkersklas.
Ja — Walter Madeley maak 'n Wet,
Om ons monde smeer hy vet.
Vaarwel vir demokrasie nou!

KOOR:
O! Moenie buk nie, en moenie buig nie
Vir slawerny of fasiswet
Ons moet verenig, en almal saamspan
Sulke lae lone is geen pret.

Vier-en-veertig uur, sowaar!
Verlof, twee weke elke jaar!
'n Baie goeie vent lyk hy.
Dis hande klap en ons is hly,
Maar as Walter Madeley wil,
Dan verloor ons nog die spul.
Vaarwel vir demokrasie nou!

KOOR:
Jan Walker aangestel,
So haastig en so lastig.
'n Diktator is hy nou—
Die werkers almal in sy klou.
Ou Walker het die mag
Om die werkers te verkrag.
Vaarwel vir demokrasie nou!

ALLE... Apotekers, Fotografiese, Teltgoeders
DIE HOME DRUG STORES
(Private) R. LIPPAN, M.P.S.
Foon 22-7046. Woning 22-1280.
Dispenaar en Familie-Aptekers, Fotografiese Beskuldigers
ROSE VAN TWYF - EN BARKSTRAAT,
JOHANNESBURG

**RAND SHIRT & CLOTHING
MANUFACTURERS**
—
Foon 33-7671. Posbus 2225.
27, AVENUEWEG - FORDSBURG

Werkers Ondersteun
H. PARNES
:: MEUBELS VIR DIE HUIS ::
MUSEUMINSTRUMENTE EN PLATE
MADWEG 111, FORDSBURG,
JOHANNESBURG.

WERKERS VAN GERMISTON
GEBRUIK JULLE TALENTE!

BAIE van ons werkers het 'n voorliefde vir bioskoop-
vertonings of soos beter uitgedruk, vir die werklike
lewe op die doek. Min van hulle besef die waarde van
hul eie talente op hierdie gebied.
Suid-Afrika is ryk van werkendeklass gebeurtenisse
wat in tonele ongewerk en ongevoer kan word
deur sy eie werkers. Dit is die plig van ons werkers
om tonele van ons daaglikse probleme te skryf, en op
te voer, voor diensende van ons medewerkers. Nie net
alleen die probleme moet getoon word aan ons volk
nie, maar ook wel die oplossing daarvan.
Die kort toneel, getitel: „Slavin van Suid-Afrika,”
deur Hester en Johanna Cornelius het vir ons 'n lei-
draad gegee, wat verlang word. In hierdie toneel het ons
die natuurlike en waarlike lewe gesien van die armes van
ons land en dit gee ons moed en durf om nie hier te
styg nie, maar om verder te gaan en meer sulke tonele
te lower onder ons medewerkers.
'n Tweede poging van hierdie aard is aangewend.
'n Nuwe toneel is geskryf, naamlik „Die Offerande,”
deur Hester Cornelius, wat handel oor die probleme van
die armboer op die platteland en die ontugtering dat
die blye hoedskap van 'n stryd tussen ryk en arm, ein-
delik in die harte van die boere heers, en dat hul
outwaak uit hul een-een sluiting en tenaaste verenig
met die werkendeklass, om sodoende hierdie wêreld om
te skep in 'n gelukkige oord vir almal.
Werkers van Germiston wat deel wil neem aan die
opvoering van die toneel word versoek om hul name en
adresse op te gee in die Uniekantoor, Germiston.
Onder hierdie werkers kan ons sekerlik aktrise en
aktors vind, wat eendag die voorlopers sal wees van
die werkendeklass toneelwêreld van Suid-Afrika.
Tot dusver is baie pogings aangewend om toneel-
stukke met Afrikaanse agtergrond op te voer, maar
nog niemand het geslaag om die waarlike lewe van die
werkersklas in die fabriek, myne, steel, dorpe, en op die
plase en die oplossing van hul probleme weer te gee nie.
Werkers, laat ons die eerste steen lê van 'n geluk-
kiger Suid-Afrika en laat ons deur die lengte en breedte
van ons land, hierdie blye hoedskap verkendig in die
vorm van toneelstukke.
Hierdie veldtog is groot en die plig is dringend.
Elkeen wat voel om 'n steen by te voeg moet sonder
verzuim kom aanklop by die Uniekantoor. Mans, vrouens
en kinders kan deelneem, hetsy welke werk hulle ook
doen. Almal is welkom!

Foon 33-7671, Posbus 2225.
—THE PROMPT P. & P. CO.—
ALGEMENE DRUKKERS EN BOEKBINDERS
94, Harrisonstraat - JOHANNESBURG.

**STAR SHIRT AND CLOTHING
MANUFACTURERS**
Foon 33-2387.
31-33, Commercialweg, N/4 Highway,
FORDSBURG.

„Die plig van die vrou” (Maggie Meyer)

Die vrou se plig op aard is groot,
Haar liefde sterker as die dood.
Saam met haar man die stryd te stry.

Oor Drakensberg en vlakke heen,
Deur koue nagte, hael en reën,
Dit het sy vir ons land gedoen,
En sonder om daarmee te roem.

Vir vryheid het sy als laat staan,
Die Kaap het hul verlaat tesaam.
Om in die Vryheid te gaan leef
Wat hulle jare lank na streef.

Die vryheid het nie lank geduur,
Want wat eers soet was word toe suur
Toe Kapitaal die oorhand kry,
Was sy die een wat swaar moes ly.

(...)

In die fabriek van vroeg tot laat,
Daar leer jy kapitaal te haat.
Saam word daar 'n besluit gemaak
In 1932 gaan hul op staak.

(...)

(KW 1941 maart/april 1941: 3)

Eendrag Teater

- “kapitalistiese toneelwereld” vs. het unieke karakter van het toneel van de Klerewerkers:
 - Bedrog van het kapitalistiese stelsel
 - 1 Mei 1941: *The Great Philantropist* in het Engels en *Broers* in het Afrikaans

Hester Cornelius als de Nieuwe Vrouw

HESTER CORNELIUS, Gornis-
ton-Taksekretaresse.

- Toneelstukken (tussen 1936 en 1941)
 - *Drie spioene*
 - *Eendrag*
 - *Die offerande*
 - *Slavin van Suid-Afrika* (samen met Johanna Cornelius)
- Vertaling: *They Call me Carpenter* van Upton Sinclair (uit het Engels in het Afrikaans)
- Gedichten
- Proza, bijv. “Alledaagse gebeurtenis”
- Vervolgverhaal “Wie se skuld” (onder de schuilnaam Elizabeth Moller, tussen 1946 en 1948)

DIE VOLKSTEATER (Germiston Afdeling)

Stel voor

„DIE OFFERANDE“

(Deur Hester Cornelius)

Wat opgevoer sal word op

MAANDAG, 10 NOVEMBER 1941

— te —

MAINSTRAAT 128, JOHANNESBURG,

en op

MAANDAG, 17 NOVEMBER 1941, om 8 n.m.

— te —

STADSAAL, GERMISTON

'n Afrikaanse werkkedrus drama wat handel oor die tradisies en lewe van die plattelandse bevolking van die twintigste eeu. Die toneel handel oor die stryd van die klein boer, om sy plaas te behou uit die hande van die rykboer, wat net klaar sit en wag vir Oom Kallie Potgieter om bankrot te raak, sodat Groenrlei in sy mag kan kom. Bankrotskap tree in en die Potgieter familie trek delwery toe, om sodoende armbelankedom vry te spring en met die vurigste hoop om eendag weer terug te keer Groenrlei toe. Werda, die vrouwtjie van Jan, seun van Oom Kallie, 'n klusgewuste werker, bring 'n blye boodskap aan die gesin, naamlik dat eenheid van die volk, die land kan red uit die hande van die parasiete, soos Oom Hans Botma, die ryk wewenaar. Jan word

ongelukkig die slagoffer van die wrede kapitalistiese sisteem. Hy word gearresteer omdat hy 'n vals diamant gekoop het, om sodoende sy grysse ouers wag te neem van die aankligte fortuinsoekery op die delwery. Die ou moeder kon die skok, dat haar seun 'n misdadiger is, nie staan nie, en ook sy word die slagoffer van die kapitalistiese sisteem . . . sy sterf.

Maar die nuwe boodskap sprei voort onder die groepie delwers: „Ons moet 'n nuwe wêreld skep — 'n wêreld waar die werker en die arm boer regeer. Die drama eindig met die ernstige waarskuwing: „En be-waar enige kapitalis wat waag om 'n duim van ons grond te vat!“

Die spelers is as volg:

Oom Kallie Potgieter	deur mnr. Karel Meyer.
Tant Annie Potgieter	mev. Babie Potgieter.
Lettie, hul dogter	mev. Maggie Britz.
Jan, hul seun	mnr. Koos Britz.
Pietie, hul seuntjie	mnr. Abraham Barnardit.
Adoons, die ou jong	mnr. Loggenberg.
On Mieta, die kombuismeid	mev. Annie Lombard.
Danie, die verloofde van Lettie	mnr. Niso Vos.
Oom Hans, die ryk wewenaar	mnr. Loggenberg.
Werda, die verloofde van Jan en die klus-gewuste werker	mev. Lettie Hattingh.
Polisie-dienaar	mnr. Koos Vos.
Delwers	mnr. Ben Potgieter,
	J. Heigers,
	mev. R. Freitas, e.a.

Kaartjies kan verkry word van Klerewerkersunie Johannesburg en Germiston. Ingang 2s. en 1s.

THE PEOPLE'S THEATRE

THE People's Theatre has presented "Waiting for Lefty" by Clifford Odets and "Eendrag" a short one act play by Hester Cornelius to three packed houses at their premises at 128 Main Street, Johannesburg.

THE GERMISTON BRANCH OF THE PEOPLE'S THEATRE (VOLKSTEATER)

is presenting

“OFFERANDE”

By HESTER CORNELIUS

AT 128, MAIN STREET,

JOHANNESBURG

ON MONDAY, 10th NOVEMBER

and at

GERMISTON TOWN HALL

ON MONDAY, 17th NOVEMBER

"Offerande" is an Afrikaans working class drama which deals with the traditions and lives of the platteland folk of the 20th Century. We have the story of the struggle of the small farmer to keep his farm out of the clutches of the rich farmer who is waiting for Oom Kallie Potgieter to go bankrupt so that the farm Groenrlei can fall into his hands. But bankruptcy cannot be avoided and the Potgieter family moves to the diggings - a void poor whiteman and full of hope that they will retrieve Groenrlei.

Werda (daughter-in-law of Oom Kallie, and Jan's wife), class conscious worker, brings a message of hope to the family - the message that unity of the people can save the land and protect it from the parasites like Hans Botma, the rich widower who has robbed them of their home.

Jan unfortunately falls a victim to the viciousness of the Capitalist system. He is arrested for buying a false diamond. He had hoped that by so doing he could take his parents away from the diggings with its degrading fortune seeking. His old mother does not survive the shock of learning that her son is a criminal—in the eyes of those who run our capitalist system.

But the new message spreads amongst the diggers.— "We must build a new world — a world where the

worker and the poor farmer will rule." The drama concludes with this stern warning: "Beware any Capitalist who will dare to touch an inch of our ground!"

Tickets are obtainable from the offices of the Garment Workers' Union, both in Johannesburg and Germiston. Admission, 2/- and 1/-.

GALLIA BEAUTY PARLOUR
HAIRDRESSERS
 PERMANENT WAVING AND BEAUTY SPECIALISTS
 Under Supervision of Hairdressers. Winners of International Honours. The Vento Permanent Wave our Speciality. Every head carefully studied.
 APPOINTMENT BY TELEPHONE 33-6995
 Barbican Buildings, Cor. President & Risik Sts., Jo'burg

RAND SHIRT & CLOTHING MANUFACTURERS

P.O. Box 5910. Phone 33-7502.
 27, Avenue Road - FORDSBURG

Phone 22-4129.

L. HELLMAN (Pty.) Ltd.
 Clothing Manufacturers (Pty.) Ltd.
 141/3, Main Street, JOHANNESBURG

• SHIRT MANUFACTURERS

AVONDALE SHIRT MANUFACTURING CO.
 TRADE ONLY SUPPLIED
 P.O. Box 56 — GERMISTON — Phone 51-3155/6

P.O. Box 2212. Phone 22-4192

Brown de Jager [Pty.] Ltd.
 Manufacturers of
 • EVENING WEAR • DRESSES • COATDROCKS
 • COATS • SPORTS WEAR • BLOUSES • UNDERWEAR
 ETC.
 51, VON WELLS ST. — JOHANNESBURG

Traditie en ruimte

- Ruimte (*plaas*) → identiteit
- Oom Kalie:
„My voorouders het die plaas opgebou...”
- Lettie:
„Groenvlei behoort aan ons. Ons familie lê almal hier begrawe; Hier het ek die eerste lig aanskou en hier gaan ek my laaste asem uitblaas.”
(Cornelius jul/aug 1942: 4)

Natuurlijke/goddelijke orde

- Tant Anne:

“ek dink dit is 'n gruweldaad in die oë van ons
lieuwe Heer om die aarde om te delf en te soek
naar iets wat 'n mens nie verloor het nie”
(Cornelius julie/aug 1942: 3)

Machteloosheid vs. agency

- Oom Kalie:
“Dit lyk me asof Suid-Afrika nie meer die land is van die plaasboer nie” (Cornelis jul/aug 1942: 2)
- Werda → ondernemende Nieuwe Vrouw
vs. Lettie → opoffering, de „oude” vrouw

Sovjet-Unie – de nieuwe idyllische ruimte

- Werda:

'n land [ge]regeer deur die werker en de boer. Die boere is in groepe verdeel en elke groep boer gesamenlik. Magtige traktors delf die aarde om en modernste masjinerie word deur die boere gebruik om die graan 'n sukses te maak. Die oorskot graan gaan vir die werkers in die stede, die oorskot klere, skoene en alles gaan vir die boere op die platteland. Elke groep werkers en boere bou hulle eie samenlewing op en daar is werk vir almal.

(Cornelius nov/dec 1942: 6)

Conclusie

- Stad: negatief afgebeeld, botsing, contrast, onrust
- Traditie aanwezig in de moderne stad:
 - Bewerkingen van liederen
 - Traditionele identiteitspatronen en motieven (*plaats*)
- De Nieuwe Vrouw – nieuw identiteitspatroon:
 - Geen breuk met traditie
 - Moderniteit, de stad → aanpassing van het oude
 - Voortrekkervrouw in de stad